

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

คำว่า "กรุงเทพมหานคร" มีความหมายอยู่สองประการคือ กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นอาณาจักรครอบคลุมจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรีเดิม ส่วนในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง ซึ่งครอบคลุมเขตการบริหารของกรุงเทพมหานคร ในความหมายแรก นับตั้งแต่ได้มีการสถาปนากรุงเทพมหานคร หรือกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้เถลิงถวัลย์ราชสมบัติปราบดาภิเษกขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปีพุทธศักราช 2325 การปกครองของกรุงเทพมหานครก็ดำเนินตามแบบอย่างของกรุงศรีอยุธยาเป็นลำดับมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2437 ซึ่งเป็นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดระเบียบการปกครองหัวเมืองโดยการรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ มาจัดตั้งเป็นมณฑล ได้มีการจัดตั้งมณฑลกรุงเทพฯ ขึ้นในปี พ.ศ. 2438 มีเมืองต่าง ๆ อยู่ในมณฑลกรุงเทพฯ 6 เมือง ได้แก่ พระนคร ธนบุรี ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ และ นนทบุรี ขึ้นอยู่กับเสนาบดีกระทรวงนครบาล ต่อมาในปี พ.ศ. 2465 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีประกาศให้รวมกระทรวงนครบาลเข้ากับกระทรวงมหาดไทย และให้เรียกชื่อมณฑลกรุงเทพฯ ใหม่ว่า "กรุงเทพมหานคร" (ไพบูลย์ ทาสระคู, 2521)

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีกฎหมายสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการปกครองของกรุงเทพมหานครอยู่ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติระเบียบว่าด้วยราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 และพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ผลจากการนำกฎหมายทั้งสองฉบับนี้มาใช้ ทำให้รูปแบบการปกครองของกรุงเทพมหานครเปลี่ยนแปลงไปโดยยุบเลิกมณฑลทั้งหมดจึงเป็นการยุบเลิก "กรุงเทพมหานคร" ด้วย

ในปี พ.ศ. 2480 มีการจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาลนครธนบุรี โดยอาศัยมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2480 มีการแบ่งหน่วยการปกครองเป็น 2 ระดับ คือ ระดับส่วนกลาง ได้แก่ สำนัก ฝ่าย กอง และแผนกต่าง ๆ และอีกระดับหนึ่ง คือ แขวง ซึ่งเป็นระดับที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และต่อมาแขวงจึงมีหน่วยงานที่ให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การทะเบียนราษฎร์ การภาษีโรงเรือนและที่ดิน การสาธารณสุขและการศึกษา โดยหน่วยงานภายในแขวงแบ่งออกเป็นแผนกควบคุมอาคาร พนักงานทะเบียนท้องถิ่น หน่วยงานสุขาภิบาล สำนักงานศึกษาธิการแขวง และหน่วยจัดเก็บรายได้ สำหรับแขวงที่อยู่ในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาลนครธนบุรี มี 18 แขวง ได้แก่ แขวงพระนคร แขวงปทุมวัน แขวงยานนาวา แขวงป้อมปราบศัตรูพ่าย แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงบางรัก แขวงดุสิต แขวงพญาไท แขวงบางนา แขวงบางเขน แขวงสามเสนใน แขวงธนบุรี แขวงบางกอกน้อย แขวงบางกอกใหญ่ แขวงบางขุนเทียน แขวงคลองสาน แขวงตลิ่งชัน และแขวงภาษีเจริญ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 และ 25 ธันวาคม 2514 ตามลำดับ ให้รวมจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาค เรียกว่า "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และรวมเทศบาลนครกรุงเทพฯ และเทศบาลนครธนบุรี ในฐานะราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เรียกว่า "เทศบาลนครหลวง"

เทศบาลนครหลวงมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาประชาชนในเขตของตน โดยมีความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 เทศบาลนครหลวงได้แบ่งเขตการปฏิบัติงานออกเป็น 20 แขวง โดยถือตามเขตการปกครองภูมิภาคของอำเภอ เฉพาะที่อยู่ในเขตเทศบาล ได้แก่ แขวงพระนคร แขวงป้อมปราบศัตรูพ่าย แขวงปทุมวัน แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงบางรัก แขวงดุสิต แขวงพญาไท แขวงพระโขนง แขวงบางนา แขวงยานนาวา แขวงบางเขน แขวงสามเสน แขวงบางกะปิ แขวงธนบุรี แขวงคลองสาน แขวงภาษีเจริญ แขวงบางขุนเทียน แขวงบางกอกน้อย แขวงตลิ่งชัน และแขวงบางกอกใหญ่ (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2519) ต่อมา มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335

ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ได้สถาปนา "กรุงเทพมหานคร" ขึ้นมา โดยรวมองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี นครหลวงกรุงเทพธนบุรี เทศบาลนครหลวง และบรรดาสภาภิบาลต่าง ๆ ที่เคยอยู่ในเขตจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เข้าเป็นองค์การเดียวกัน เรียกว่า "กรุงเทพมหานคร" มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการการเมือง แต่งตั้งโดยรัฐบาลเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ภายหลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2517 มาตรา 216 ได้บัญญัติให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัด รวมทั้ง นครหลวง ให้มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงต้องมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครโดยตรงจากประชาชน (สำนักการศึกษา, 2535)

การจัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครได้อนุโลมใช้ส่วนราชการเดิมของเทศบาลนครหลวงอยู่ระยะหนึ่ง จึงได้มีการจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2516 มีการปรับปรุงส่วนราชการของกรุงเทพมหานครขึ้นใหม่ โดยผลของประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดระเบียบกรุงเทพมหานคร และในวันที่ 22 มีนาคม 2517 มีการพิจารณาปรับปรุงส่วนราชการตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การจัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2518 จึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ขึ้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2518 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติถึง 5 ครั้ง ก็ยังมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย จึงได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ขึ้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2528 และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้จัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร

2. สำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
3. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
4. สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
5. สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก
6. สำนักงานเขต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 การแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร

แหล่งที่มา : สํานักการศึกษา, 2533

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 องค์การ คือ เทศบาลนครหลวงและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งองค์การทั้งสองได้ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และฉบับที่ 25 โดยเทศบาลนครหลวงเป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษาจากเทศบาลนครหลวงกรุงเทพมหานคร และเทศบาลนครธนบุรี และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษา จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี ทั้งนี้ โดยเทศบาลทั้ง 2 รับการโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่จัดตั้ง โรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2427 ที่วัดมทรณพาราม และ ขยายออกไปทั่วประเทศ โดยจัดตั้งองค์การบริหารนิคมศึกษาธิการเมื่อปี 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการ เมื่อปี 2435 ต่อมาในปี 2411 ได้มีโครงการศึกษาเกิดขึ้นโดยแบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการของกระทรวงธรรมการจัดการศึกษาในกรุงเทพมหานครและให้กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับตำบล และระหว่างปี พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวงคือ

1. กระทรวงนครบาล รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
2. กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงธรรมการ รับผิดชอบที่ประสานงานให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 89(21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับ และหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1.1 การจัดในรูปแบบศูนย์เลี้ยงดูเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน และสำนักอนามัย ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการ

1.2 การจัดในรูปแบบชั้นเด็กเล็ก(ก่อนเกณฑ์ 1 ปี) อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาซึ่งเปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานครจำนวน 387 โรงเรียน นอกจากนั้น กรุงเทพมหานครกำลังอยู่ในระหว่าง การรับโอนโรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง มาดำเนินการอีกโรงเรียนหนึ่งด้วย

2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษา มีโรงเรียนจำนวน 427 โรงเรียนซึ่งตั้งอยู่กระจายทั่วพื้นที่ 36 สำนักงานเขต

3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครจำนวน 4 โรงเรียน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษา

4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่วิทยาลัยพยาบาลกึ่งการุณย์ในความรับผิดชอบของสำนักการแพทย์

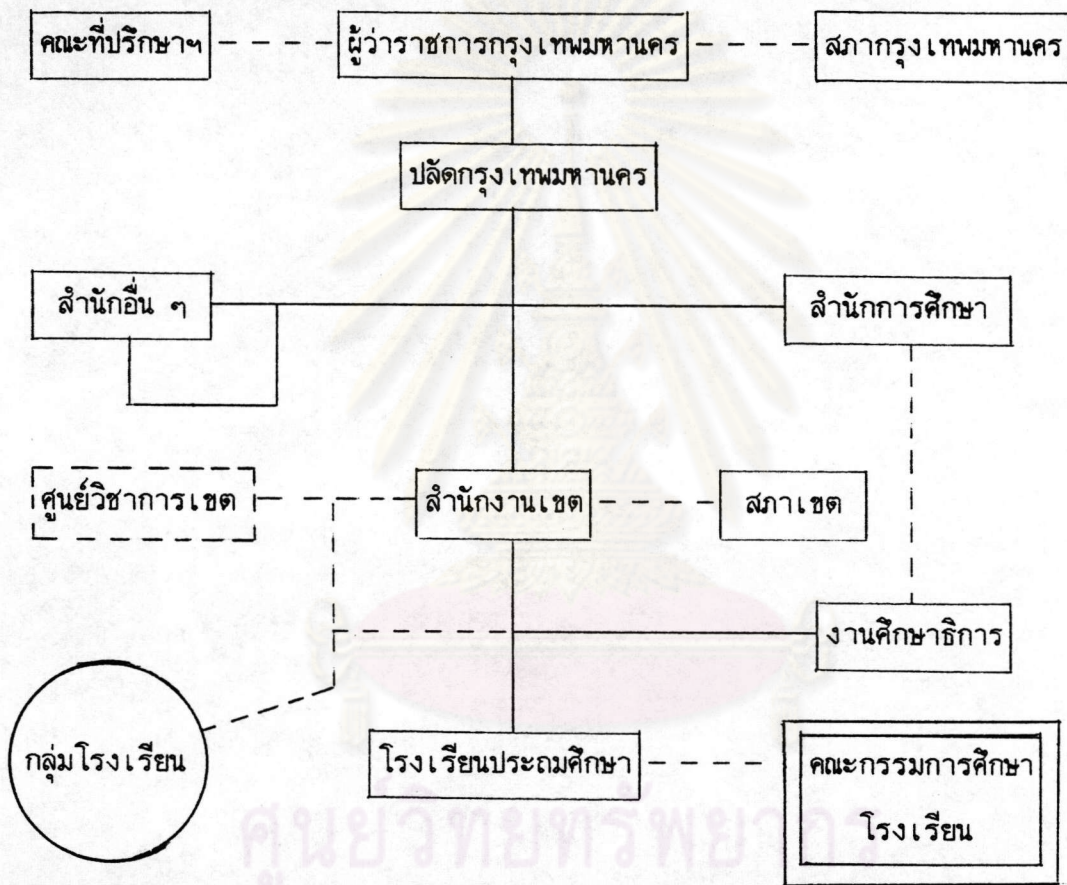
5. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 โรงเรียน และจัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน (สำนักการศึกษา, 2536)

ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

ระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และประกาศกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2528 เรื่องการจัดระเบียบราชการของกรุงเทพมหานคร ประกาศกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2528 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 2 เมษายน 2530 เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร มติกรรมครั้งที่ 3/2535 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2535 เรื่องอนุมัติปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลัง ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี ของสำนักการศึกษาและอนุมัติปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังตามโครงการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ของสำนักงานเขต

ตลอดจนประกาศกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 31 มีนาคม 2535 เรื่อง การแบ่งส่วนราชการ ภายในหน่วยงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 14) ดังนั้นรูปแบบโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน เป็นดังนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

□ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และประกาศกรุงเทพมหานคร

▭ ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2532

○ ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2525

▭ ตามแผนงานพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534)

จากโครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาของ กรุงเทพมหานครข้างต้น สายการบริหารแบ่งออกเป็น 2 สาย คือ สายที่มีอำนาจบังคับบัญชาหรือสายชั้นตรง และสายที่ปรึกษาสนับสนุน โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่เป็นฝ่ายการเมืองมีอำนาจสูงสุดในการบริหารการศึกษาซึ่งจะอยู่ในระดับของการกำหนดนโยบายผู้ที่มีอำนาจในการบริหารการศึกษารองลงไปคือปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำ และอยู่ในระดับของการกำกับให้เป็นไปตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้ง 2 ตำแหน่งนี้เป็นการบริหารการศึกษา ในระดับกรุงเทพมหานคร โดยมีสำนักงานการศึกษาอยู่ในฐานะหน่วยงานที่ปรึกษาและสนับสนุน แต่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาในสายการบังคับบัญชาแต่อย่างใด การปฏิบัติงานของสำนักงานการศึกษาจึงอยู่ในลักษณะของการรับคำสั่งจากผู้มีอำนาจ หรือเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งการไปยังสายการบังคับบัญชาในระดับต่ำลงไป ส่วนการติดต่อกับสายบังคับบัญชาโดยตรงจะเป็นเพียงการประสานงาน หรือให้การสนับสนุนเท่านั้น อำนาจในการบริหารการศึกษาต่อจากปลัดกรุงเทพมหานครลงไป คือ ผู้อำนวยการเขต ซึ่งอยู่ในฐานะที่มีอำนาจสูงสุดของฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่ หรือในระดับสำนักงานเขต โดยมีงานศึกษาธิการเป็นส่วนราชการที่ปรึกษาและสนับสนุนของสำนักงานเขต ที่ไม่มีอำนาจในสายการบังคับบัญชา เช่นเดียวกับสำนักงานการศึกษา และมีโรงเรียนอยู่ในสายการบังคับบัญชาต่อจากสำนักงานเขตลงไป ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการโดยตรงที่อยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่ำสุด ของสายการบังคับบัญชา แต่ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะเป็นตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ดังนั้น สายการบังคับบัญชาของการบริหารการศึกษาจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตและโรงเรียนตามลำดับ ส่วนสายที่ปรึกษาและสนับสนุน จะมีสำนักงานการศึกษาเป็นหน่วยงานระดับกรุงเทพมหานคร และงานศึกษาธิการเป็นส่วนราชการระดับเขต

นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครยังมีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใน โดยมีได้เป็นหน่วยงานหรือส่วนราชการแต่อย่างใด โดยเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมทรัพยากรบุคคล หรือระดมศักยภาพเพื่อให้ช่วยเหลือสนับสนุนงานด้านการศึกษา ซึ่ง ได้แก่

1. กลุ่มโรงเรียน จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525 ซึ่งมีหลักการให้โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกันได้ร่วมมือกัน และช่วยเหลือกันในการปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน

2. ศูนย์วิชาการเขต จัดตั้งขึ้นตามโครงการศูนย์วิชาการเขตในแผนพัฒนา การศึกษากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งมีหลักการที่จะระดมทรัพยากร บุคคลมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตตามความถนัด และความสามารถของ แต่ละบุคคลเพื่อยกมาตรฐานของกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนให้ได้รับการพัฒนาในระดับที่ ใกล้เคียงกัน โดยเป็นองค์กรเสริมและช่วยเหลืองานศึกษาธิการ

3. คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วย คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน ซึ่งมีหลักการในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ สนับสนุน และช่วยเหลือในการพัฒนาโรงเรียน และโรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการและ พัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ (สำนักการศึกษา, 2533)

สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นโยบายการศึกษา และการขอความร่วมมือจากสำนักงานเขต นโยบายเดิมที่คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครแถลง ต่อสภากรุงเทพมหานคร นโยบายพิเศษหรือนโยบายเพิ่มเติม และนโยบายด้านการศึกษาและ วัฒนธรรมในแผนงานการศึกษาและวัฒนธรรม แผนสาขาทรัพยากรมนุษย์และสังคม แผนพัฒนา กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นโยบายการศึกษาและการขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตจากการประชุมสำนัก การศึกษา และสำนักงานเขตครั้งที่ 2/2535 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2535 รองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครฝ่ายการศึกษา ได้มอบนโยบาย ดังนี้

1. ด้านวิชาการ มุ่งให้นักเรียนเก่งทางด้านวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ โดยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการเขต ให้ศูนย์วิชาการเขตเพิ่มแบบฝึกหัดให้ นักเรียนใน 3 วิชาดังกล่าว รณรงค์ให้นักเรียนทุกคนอ่านออกเขียนได้ และจัดทำหนังสืออ่าน ประกอบภาษาไทยชื่อ "แผ่นดิน ท้องถิ่นของเรา เขต....."

2. ด้านโภชนาการมุ่งให้นักเรียนมีอาหารการกินในระดับ กินถูก(ราคา) กินอิ่ม กินดี (ตามหลักโภชนาการ) กินมีวินัย (มีมารยาท) โดยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการเขต สนับสนุนให้โรงเรียนทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ปลูกกล้วยเพื่อเป็นอาหารเสริม อิ่มท้อง สมองดี อาหารเสริมปัญญา และอาหารเช้า

3. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรมุ่งให้นักเรียนมีความสามารถทางด้านกีฬา คณิตศาสตร์ ศิลปะ อาชีพในท้องถิ่น ฯลฯ แต่ต้องไม่ให้นักเรียนขาดเรียนวิชาการตามตารางสอน โดยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการเขต จัดหาวิทยากรในท้องถิ่นมาช่วยในโรงเรียนที่ขาดครูบางวิชา ไม่เรียกครูในโรงเรียนขนาดเล็กมาช่วยราชการที่เขต ห้ามจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับครูและนักเรียนหลังวันที่ 16 มกราคม ถึงการสอบไล่ภาคเรียนที่ 2

4. ด้านอาคารสถานที่ มุ่งให้โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ให้สะอาด ปลูกไม้ดอกไม้ประดับตามสภาพของโรงเรียน ซ่อมแซมอาคาร ประตู หน้าต่าง หลังคา โต๊ะ เก้าอี้ครู นักเรียนที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ดี โดยขอความร่วมมือผู้อำนวยการเขตตรวจเยี่ยมและส่งเสริมให้โรงเรียนอยู่ในสภาพใกล้เคียงกัน สนับสนุนจัดห้องเรียนให้สวย สะอาด บรรยายภาควิชาการ จำหน่ายและซ่อมแซมโต๊ะ เก้าอี้ สสำรวจการชำรุดของอาคาร และครุภัณฑ์เพื่อจัดทำและซ่อมแซม

5. ด้านสวัสดิการครู มุ่งจะให้ครูมีบ้านพักครูเพิ่มขึ้น ลดจำนวนหนี้สินส่งเสริมให้นำผลงานด้านวิชาการเพื่อเลื่อนระดับ และให้ได้รับค่ารักษาพยาบาล และค่าเล่าเรียนบุตรรวดเร็ว ห้องพักครูสะดวกสบาย โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เก็บของ อยู่ในสภาพที่ดีพอสมควร โดยขอความร่วมมือผู้อำนวยการเขตสนับสนุนให้ครูทำผลงานทางวิชาการ เรงรัดการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการต่าง ๆ ภายใน 7 วันทำการนับตั้งแต่วันที่ได้รับใบเบิก ลดโครงการนำครูไปสัมมนาต่างจังหวัด

6. ด้านการสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ครู มุ่งให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทั้งด้านหน้าที่ครูและชีวิตครอบครัว ตามนโยบายที่จะสร้างครูที่ดีใจดีให้จงได้ โดยขอความร่วมมือผู้อำนวยการเขตสอดส่องดูแลความประพฤติของครู แนะนำตักเตือน สร้างแบบอย่างที่ดีและแรงจูงใจให้ละเลิกอบายมุข จัดโครงการนำศาสนธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง

7. ด้านการขยายโอกาสทางการศึกษา มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งทางด้านอนุบาล เด็กเล็ก ประถมและมัธยม โดยพยายามเน้นเป็นโรงเรียนชุมชน โดยขอความร่วมมือผู้อำนวยการเขตสำรวจความต้องการของชุมชนเสนอมายังสำนักงานการศึกษา ร่างหลักสูตรวิชาเรียนในท้องถิ่นขอความร่วมมือจากวิทยากรในท้องถิ่น สอนวิชาชีพ และหาสถานที่ฝึกงานของนักเรียนจากสถานประกอบการในท้องถิ่น

8. ด้านการบริหารบุคลากร มุ่งให้เกิดความซื่อสัตย์ ติดตามในการเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือน โยกย้ายและการรับบริการต่าง ๆ โดยลดขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความ

รวดเร็วขึ้น โดยขอความร่วมมือผู้อำนวยการเขต คูแฉก ควบคุม สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษา ได้ทำงานตามบทบาทและหน้าที่ สร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย สร้างความซื่อสัตย์สุจริตธรรมในการเลือกสรร ปลอด ย้ายให้มากที่สุด กำหนดงาน บทบาท และหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน ทำหน้าที่ผู้ให้บริการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตธรรม รวดเร็ว มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และด้วยความมีน้ำใจ

9. มุ่งบริการแก่ผู้ด้อยโอกาสให้ได้มีโอกาสเท่าเทียมกันด้วยการรับเด็กที่ไม่มีหลักฐาน โดยเป็นเด็กที่ไม่มีทะเบียนบ้าน ไม่มีสูติบัตร เด็กก่อสร้าง เด็กเร่ร่อน โดยขอความร่วมมือผู้อำนวยการเขตสนับสนุนให้โรงเรียนรับเด็กด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ ให้คำแนะนำ และเสนอแนะผู้ประกอบการก่อสร้างให้สนใจให้การศึกษาแก่เด็กที่ติดตามพ่อแม่ผู้เป็นแรงงานก่อสร้าง

10. โครงการใหม่ที่จะขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการเขต

10.1 โครงการประชาสัมพันธ์การศึกษาในเขต โดยสำนักการศึกษาจะทำป้ายนิเทศมอบให้เขต

10.2 โครงการปลูกต้นไม้ยืนต้นกินผลได้ โดยโรงเรียนที่มีที่ดิน และมีความประสงค์จะเข้าโครงการ

10.3 โครงการสมรสหมู่ข้าราชการผู้น้อยและลูกจ้าง ชื่อโครงการ "สมรสพร้อมกับสร้างฐานชีวิต"

10.4 โครงการ "ฉาบกิจสงเคราะห์"

10.5 สร้างโรงเรียนแกนนำต่าง ๆ เช่น แกนนำคุณธรรม ประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

นโยบายเดิมที่คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร แกลงต่อสภากรุงเทพมหานครจากที่รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการศึกษา (นางบุญนำ ทานสัมฤทธิ์) ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นสมัยที่ 2 ได้กล่าวว่า "เข้ามาสานงานต่อ ก่องานใหม่" ดังนั้นงานเก่า หรือนโยบายเดิมสมัยที่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือการดำรงตำแหน่งสมัยแรกของรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการศึกษา จึงยังคงเป็นนโยบายสืบเนื่อง ซึ่งมีสาระ โดยสรุปดังต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้คู่ความดี

1.1 ความรู้ คือ ให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีความรู้ และ ปฏิบัติให้เหมาะสมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองร่วมกันได้อย่างมีความสุข

1.2 ความดี คือ ปลูกฝังให้นักเรียนมีความสะอาด ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ กตัญญู รู้และปฏิบัติตามกติกา

2. ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 มีความรู้ในการประกอบอาชีพตามความสนใจ

2.2 ลดจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือและป้องกันการลืมนักหนังสือ

2.3 มีความรู้ในการดำรงชีวิตที่ดี

2.4 มีความรอบรู้ในข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัชีวิตประจำวันและอาชีพ

2.5 ให้ความร่วมมือกับกรุงเทพมหานครในการพัฒนาท้องถิ่น

3. สนองความต้องการและความหวังของประชาชน นักเรียนและครู

3.1 ประชาชน ได้แก่ ครูใจดี สถานที่สะอาด อาหารไม่ขาด วิชาการ เปรื่องปราด ปลูกฝังมารยาท สามารถใช้มือ เลื่องลือกีฬา (รวมทั้งศิลปะและดนตรี) ค้นหา ความสามารถ ไม่ขาดการติดต่อ ขอให้ปลอดภัย

3.2 นักเรียน ได้แก่ ครูใจดี มีของเล่น เห็นของจริง เรียนอิงทดลอง ท้องไม่ทิว

3.3 ครู ได้แก่ ยกย่องความดี มีการพัฒนา จัดหาอุปกรณ์ สอนตามถนัด เร่งรัดสวัสดิการ ประเมินผลงาน

4. ปรับปรุงกลไกการบริหารให้มีประสิทธิภาพ

4.1 การบริหาร ได้แก่ การบริหารการศึกษาทั่วไป การบริหาร การประสานงาน การนิเทศและการประเมินผล

4.2 ผู้บริหาร ได้แก่ เยี่ยมเยียน ยุติธรรม ซื่อสัตย์ มีศรัทธาในงาน ประชุมปรึกษาหารือ ริเริ่มสร้างสรรค์ ยึดมั่นในพรหมวิหารสี่

5. นโยบายของคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครที่จะดำเนินการก่อน

5.1 เปิดโรงเรียนสอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

5.2 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5.3 เปิดโรงเรียนฝึกอาชีพเพิ่มขึ้น

5.4 ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย

- 5.5 ส่งเสริมประสบการณ์นักเรียน โดยพาไปทัศนศึกษาชุมชน
- 5.6 ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 5.7 ประชาสัมพันธ์ผลงานการศึกษาทุกหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ

นโยบายพิเศษหรือนโยบายเพิ่มเติม ซึ่งเป็นนโยบายพิเศษนอกเหนือจากนโยบายที่คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครชุดเดิมได้แถลงต่อสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มีการดำเนินงานที่สนองตอบนโยบายดังกล่าว ได้แก่

1. การสอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4
2. การพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. โครงการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนกรุงเทพมหานคร
4. โครงการเกษตรเพื่อโครงการอาหารกลางวัน โดยเน้นการปลูกกล้วยน้ำว้า
5. โครงการเพื่อลูกรัก
6. โครงการช่วยหนูให้รู้หนังสือ
7. โครงการจัดทัศนศึกษาให้แก่นักเรียนกรุงเทพมหานคร
8. โครงการรณรงค์ใช้โฟมและผลิตภัณฑ์พลาสติก
9. นโยบายที่เน้นย้ำเป็นพิเศษ
 - 9.1 นักเรียน ได้แก่ "ชื่อลัทธิสุจริต คิดถูกทำชอบ รอบรู้วิชาการ เชี่ยวชาญการใช้มือ ฝึกปรือเรื่องการจัดการ มีจิตวิญญาณรักธรรมชาติ และองอาจแข็งแรง"
 - 9.2 โรงเรียน ได้แก่ "ห้องเรียนสวยสะอาด บรรยากาศวิชาการ"
10. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
11. โครงการเปิดสอนชั้นเด็กเล็กเนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
12. โครงการพัฒนาการสอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์
13. โครงการอ้อมท้องสมองดี และโครงการอาหารเสริมเพิ่มปัญญา และการจัดทำรายการอาหารประจำวัน
14. โครงการสะอาด เชี่ยวสดลดมลนิษ ระดับโรงเรียน
15. โครงการซ่อมแซมและจำหน่ายโต๊ะ เก้าอี้ นักเรียน
16. โครงการพัฒนาและช่วยเหลือครูด้านการทำผลงานทางวิชาการ

17. โครงการเร่งรัดการเบิกเงินสวัสดิการครู
18. นโยบายการรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียน
19. โครงการส่งเสริมดนตรีไทย
20. โครงการส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปศึกษา และ
ด้านกีฬา เป็นต้น

นโยบายด้านการศึกษาและวัฒนธรรมในแผนงานการศึกษาและวัฒนธรรม แผนสาขา
ทรัพยากรมนุษย์และสังคม แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535-2539) มีดังนี้
ด้านการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. ขยายการจัดการศึกษาระดับก่อนชั้นประถมศึกษา 1 ปี ทั่วถึงทุกโรงเรียน
โดยคำนึงถึงเด็กในชุมชนและเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา และให้มีคุณภาพทางการศึกษาได้
มาตรฐานทัดเทียมกัน
2. เพิ่มปริมาณและพัฒนาคุณภาพครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดบริการเตรียม
ความพร้อมสำหรับเด็กวัยก่อนประถมศึกษาให้สอดคล้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ
3. พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ให้เอื้อ
อำนวยความสะดวกดำเนินงาน พร้อมทั้งระดมสรรพกำลังเพื่อช่วยในการจัดการศึกษา
4. ส่งเสริมการเปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับ
โรงเรียนที่มีความพร้อมและเป็นความต้องการของท้องถิ่น

ด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา

1. เร่งขยายปริมาณการศึกษา เพื่อให้เด็กทุกคนที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษามา
บังคับได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตรประถมศึกษา รวมทั้งเด็กในชุมชนแออัด และเด็กที่เคลื่อนย้าย
ตามผู้ปกครอง
2. ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการเกณฑ์เด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานครเพื่อให้
กรุงเทพมหานครสามารถเกณฑ์เด็กเข้ารับการศึกษได้ทั่วถึง
3. เร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยมุ่ง
เน้นลักษณะกระบวนการ ให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในด้านการคิดวิเคราะห์ และ
สามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม

ค่านิยมที่ถูกต้องรวมทั้งมีความรู้ และ ทักษะพื้นฐานทางวิชาการด้านอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของชุมชน

4. ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษารวมทั้งผู้ปกครอง ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา หรือการศึกษาด้านอาชีพ

5. ส่งเสริมให้สถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในการจัดการ ศึกษา และมีบทบาทในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน

6. สนับสนุนการขยายโอกาสทางการศึกษาจาก 6 ปี เป็น 9 ปี โดยเปิดสอน ตามความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น

ด้านวัฒนธรรม

1. เสริมสร้างค่านิยมและลักษณะนิสัยที่ดีให้กับประชาชน และนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เสริมสร้างความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่าง ประชาชนในชุมชน

3. เสริมสร้างให้ประชาชนและนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่าและตระหนักว่า วัฒนธรรมเป็นสมบัติที่ทุกคนจะต้องร่วมกัน รับผิดชอบในการดูแลรักษา พี่นุ อนุรักษ์ สืบทอดและเผยแพร่

4. ส่งเสริมให้ประชาชนและนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา พี่นุ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

5. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม (สำนักงานการศึกษา, 2536)

หน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษา

สำนักงานการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษา ของกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

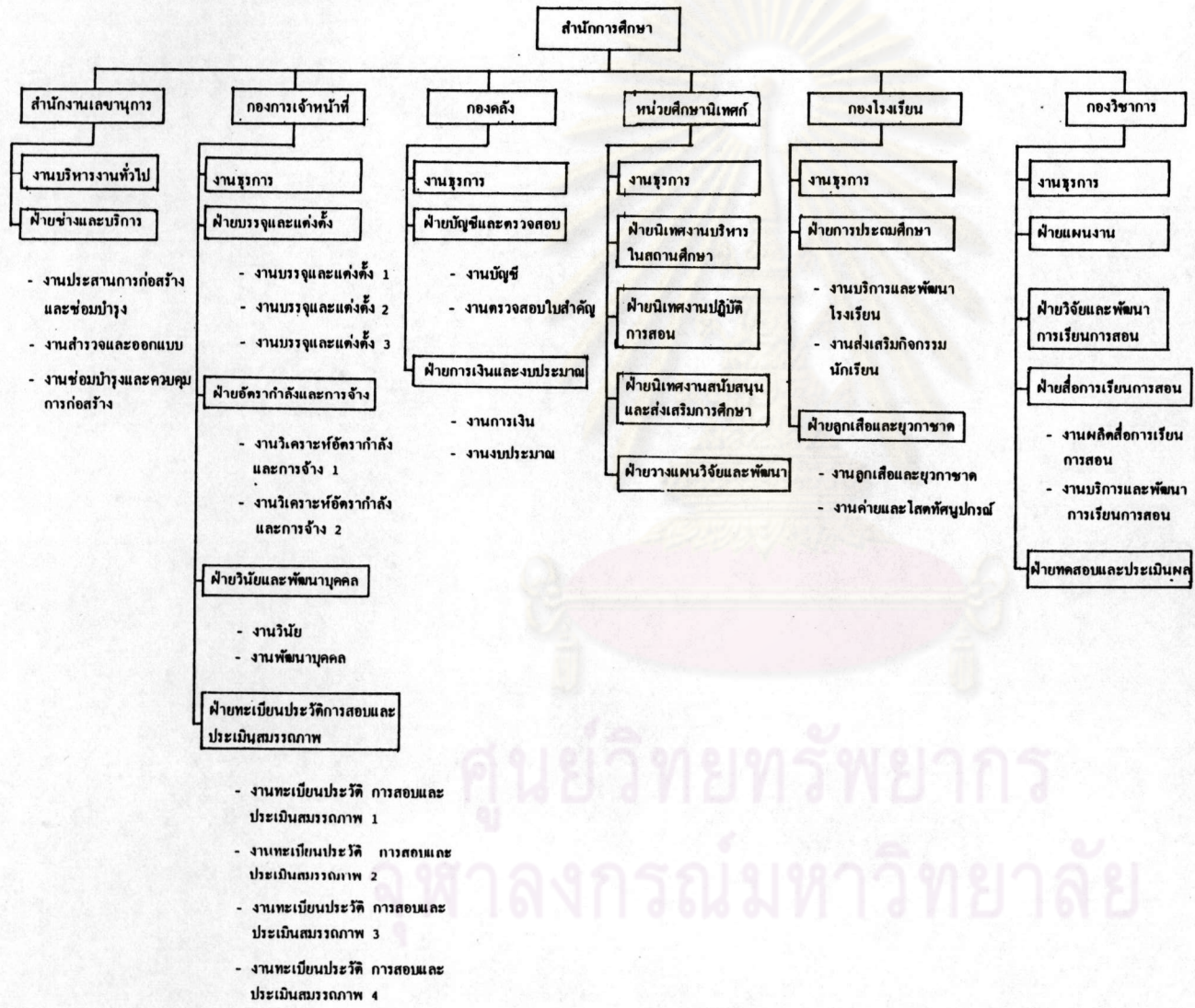
1. สำนักงานเลขานุการ
2. กองการเจ้าหน้าที่

3. กองคลัง
4. หน่วยงานพิเศษ
5. กองโรงเรียน
6. กองวิชาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนราชการของสำนักงานการศึกษา

แผนภูมิที่ 3 การแบ่งส่วนราชการสำนักงานการศึกษา

จากแผนภูมิที่ 3 จะเห็นว่า ส่วนราชการต่าง ๆ ของสำนักงานการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การสำรวจและออกแบบ การควบคุมการก่อสร้าง และการซ่อมแซมบำรุงอาคารสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. กองการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบรรจุ แต่งตั้งผู้สอบแข่งขันได้ การโอนย้าย การขอบรรจุกลับ การเลื่อนตำแหน่งและระดับเงินเดือน การกำหนดกรอบอัตรากำลังข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การพิจารณาความชอบ และประเมินสมรรถภาพ การดำเนินการเกี่ยวกับการจ้าง การฝึกอบรม การจัดทำและรักษาทะเบียนประวัติ การจัดทำงบประมาณเงินอุดหนุนการศึกษาของรัฐบาล และงบประมาณกรุงเทพมหานคร หมวดเงินเดือนและค่าจ้าง การจัดทำบัญชีถือจ่ายอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง การประชุม อ.ก.ก. ข้าราชการครู และการดำเนินการเกี่ยวกับการสอบแข่งขันข้าราชการครู

3. กองคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบฎีกาทุกหมวดรายจ่ายของเงินอุดหนุนรัฐบาล เงินกรุงเทพมหานคร และเงินนอกงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และสำนักงานการศึกษา ควบคุมการเบิกจ่ายเงินประเภทต่าง ๆ ตรวจสอบยอดเงินงบประมาณรายจ่าย การลงบัญชี การจัดทำรายงานต่าง ๆ ด้านงบประมาณ การดำเนินงานด้านบำเหน็จบำนาญ การดำเนินการบริหารงบประมาณรายจ่ายทุกประเภท ประสานงานด้านเงินอุดหนุนรัฐบาลกับกรมบัญชีกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย

4. หน่วยงานพิเศษ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศงานบริหารในสถานศึกษา งานปฏิบัติการสอน งานสนับสนุนและส่งเสริมการสอนและจัดทำแผนพัฒนาการนิเทศ รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

5. กองโรงเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนในด้านการบริหารการศึกษา การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การคัดเลือกโรงเรียนและครูมาตรฐานดีเด่น การอบรม เผยแพร่ การจัดประชุม ฝึกอบรมสัมมนา ตลอดจนการจัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครอง กรรมการศึกษาโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน การบริหารงานลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

การควบคุมตรวจสอบภูิกำสาธาณูปโภคของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การติดตามประเมินผลและประสานงานโครงการต่าง ๆ

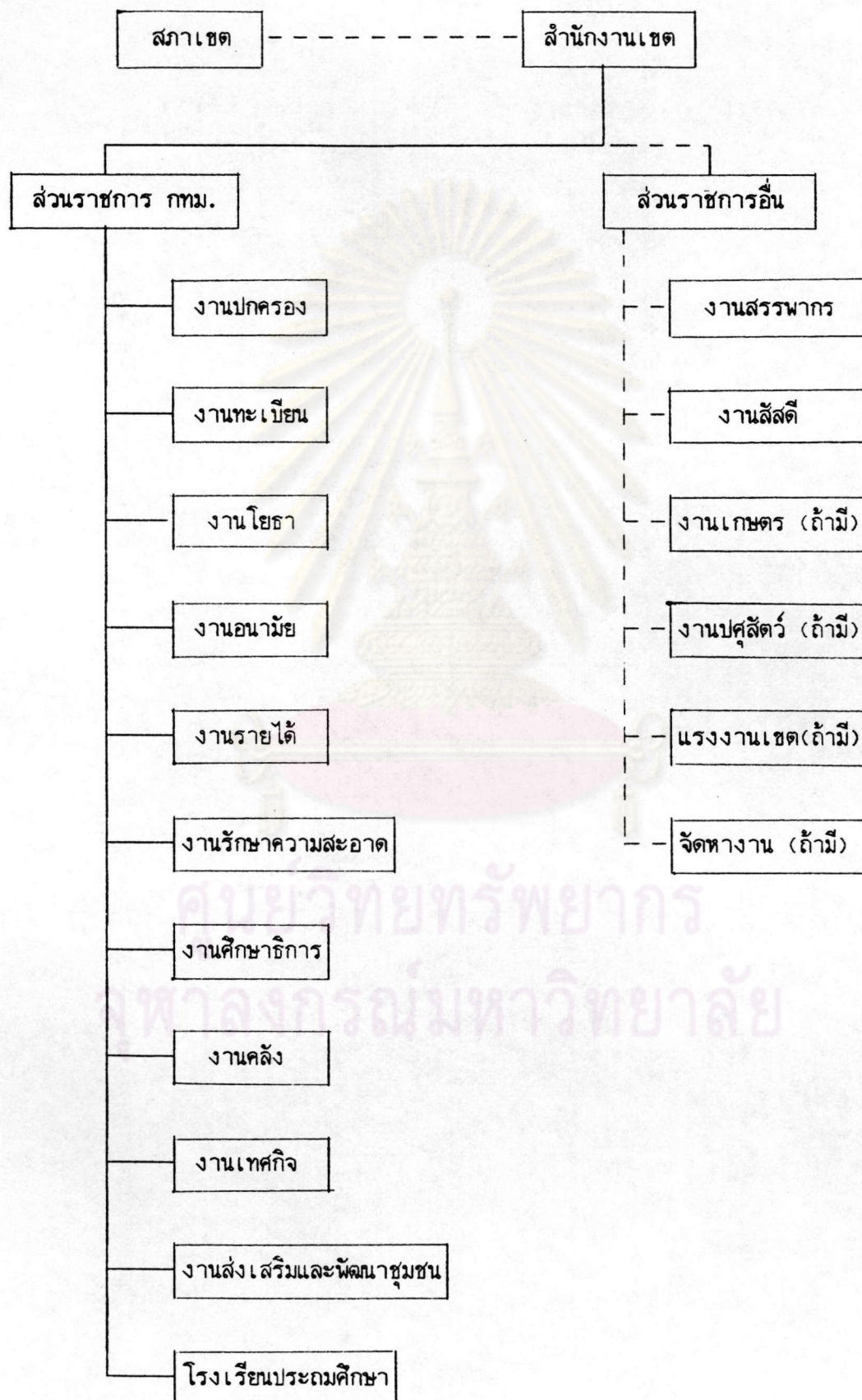
6. กองวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยแผนงาน โครงการของสำนักงานการศึกษา โรงเรียน และศูนย์วิชาการเขต ตลอดจนการติดตามประเมินผลแผนงานและโครงการนั้น ๆ การจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษา การใช้สถิติข้อมูลเพื่อการวางแผนและวิจัยทางการศึกษา การวิเคราะห์ วิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การแนะแนวและหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และก่อนประถมศึกษา ดำเนินงานสนับสนุนการเรียนการสอน การปรับปรุงการใช้หลักสูตร (สำนักงานการศึกษา, 2536)

หน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานเขต

สำนักงานเขต มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานปกครองท้องที่ การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอาชีพ การทะเบียน การโยธา การรักษาที่สาธารณะ การสาธารณสุข การจัดเก็บรายได้ การรักษาความสะอาด การดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา การควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา การดูแลและรักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่ได้รับมอบหมาย ดังแผนภูมิโครงสร้างส่วนราชการของสำนักงานเขต

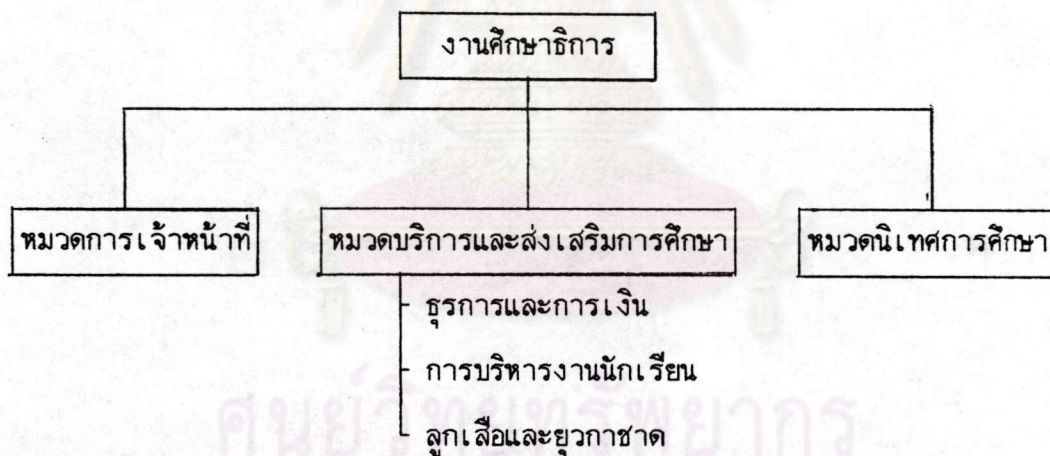
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างส่วนราชการของสำนักงานเขต

งานศึกษาธิการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน บัญชีและพัสดุ จัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงินประเภทต่าง ๆ การควบคุมจัดทำทะเบียนเบิกจ่ายวัสดุครุภัณฑ์ เก็บรักษารวบรวมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา 2523 การขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุลนักเรียน การจัดตั้ง ยุบเลิก รวมและเปลี่ยนแปลง โรงเรียน การกำหนดชื่อโรงเรียน งานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตรวจเยี่ยมโรงเรียน ร่วมพิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดำเนินการเกี่ยวกับการเจ้าหน้าที่ของข้าราชการ และลูกจ้างในโรงเรียนและในงานศึกษาธิการ การนิเทศการศึกษา ดำเนินงานศูนย์วิชาการเขต และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (สำนักการศึกษา, 2536) ดังโครงสร้างดังนี้

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างส่วนราชการของงานศึกษาธิการ

แหล่งที่มา : สำนักการศึกษา, 2535

งานศึกษาธิการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. หมวดบริการและส่งเสริมการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน บัญชีและพัสดุ งานเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ เช่น การเก็บรักษารวบรวมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น งานปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 เช่น การสำรวจเด็ก การเกณฑ์เด็กเข้าเรียน การยกเว้นและผ่อนผันการเรียน การควบคุมเด็กในเกณฑ์บังคับ การจัด

ตั้งยุบเลิกรวมและเปลี่ยนแปลงโรงเรียน การกำหนดชื่อโรงเรียน เป็นต้น งานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา เช่น การจัดตั้งกลุ่มของลูกเสือ เนตรนารีและยุวกาชาด การแต่งตั้งผู้บังคับบัญชา การฝึกอบรมผู้บังคับบัญชา การทะเลาะเบาะแว้ง การอนุญาตให้นักเรียนไปศึกษาออกสถานที่ การตรวจเยี่ยมโรงเรียน การรายงาน การจัดพิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานอื่น ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. หมวดการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเจ้าหน้าที่ของข้าราชการและลูกจ้างในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขต และในงานศึกษาธิการ เช่น การขอกำหนดอัตราครู และอัตราค่าจ้าง การจัดสรรกำลังให้แก่โรงเรียน การขอปรับ ลดระดับตำแหน่ง การแต่งตั้ง ย้าย โอน ลาออก วินัย ความดีความชอบ ทะเบียนประวัติ การขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การขอเพิ่มวุฒิ การขอบำเหน็จบำนาญข้าราชการครูและลูกจ้าง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. หมวดนิเทศการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา เช่น การจัดทำแผนงานโครงการทางการศึกษาของเขต การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งครูเข้ารับการพัฒนาอบรมประชุมสัมมนาครู มาตรฐานวิชาการ เป็นต้น งานการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรและหนังสือเรียน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นต้น งานส่งเสริมคุณลักษณะโรงเรียน เช่น อนามัยโรงเรียน การกีฬา การส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นต้น การนิเทศและตรวจเยี่ยม งานสนับสนุนวิชาการ เช่น โครงการทางวิชาการ การวิจัย การประเมินผลโครงการฯ การเผยแพร่ เป็นต้น งานข้อมูลทางการศึกษา เช่น รวบรวมสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การจัดทำรายงานและเผยแพร่ เป็นต้น ประสานงานวิชาการระหว่างโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (สำนักการศึกษา, 2535)

สำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร มีทั้งสิ้น 36 เขต ได้แก่ เขตพระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน บางรัก ยานนาวา สาทร บางคอแหลม ดุสิต บางซื่อ ญาไท ราชเทวี ห้วยขวาง พระโขนง คลองเตย ประเวศ บางเขน ดอนเมือง จตุจักร บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกุ่ม หนองจอก มีนบุรี ลาดกระบัง หนองปรือ คลองสามวา บางกอกน้อย บางพลัด บางกอกใหญ่ ภาษีเจริญ บางขุนเทียน จอมทอง ดลิ่งชัน ราษฎร์บูรณะ และหนองแขม

หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์เขต

ศึกษานิเทศก์เขตเป็นบุคลากรในงานศึกษาธิการ ซึ่งเป็นงานหนึ่งในความรับผิดชอบของสำนักงานเขต ซึ่งแต่ละสำนักงานเขตมีศึกษานิเทศก์เขตประจำสำนักงานเขตละ 1 คน หน้าที่ของศึกษานิเทศก์เขต เป็นหน้าที่ตามคำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ 2359/2533 ที่แต่งตั้งศึกษานิเทศก์เขตให้ปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายในหมวดนิติเทศการศึกษา และหน้าที่ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

หน้าที่ตามกรอบของกฎหมายในหมวดนิติเทศการศึกษา ได้แก่

1. งานพัฒนาการศึกษา เช่น การจัดทำแผนงาน โครงการทางการศึกษาของเขต การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งครูเข้ารับการพัฒนาอบรม ประชุม สัมมนาครู มาตรฐานทางวิชาการ เป็นต้น
2. งานบริการการสอน เช่น หลักสูตร หนังสือเรียน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นต้น
3. งานส่งเสริมคุณลักษณะ โรงเรียน เช่น งานอนามัยโรงเรียน การกีฬา การส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นต้น
4. งานข้อมูลทางการศึกษา เช่น รวบรวมสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การจัดทำรายงานและเผยแพร่ เป็นต้น
5. งานนิเทศและตรวจเยี่ยม
6. งานสนับสนุนวิชาการ เช่น โครงการทางวิชาการ การวิจัย การประเมินผลโครงการต่าง ๆ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เป็นต้น
7. งานประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ ในเรื่องนิติเทศการศึกษาโรงเรียนในเขตรับผิดชอบ

หน้าที่ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534) ได้แก่

1. ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์วิชาการเขต
 - 1.1 อนุมัติแผนงาน/โครงการพัฒนาการศึกษาเขต

- 1.2 วิจารณ์แต่งตั้งผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานอื่น ๆ ตามความเหมาะสม
- 1.3 กำกับ ดูแล ติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการระดับฝ่ายในศูนย์ วิชาการเขต ให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการศึกษาของเขต
- 1.4 จัดทำแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สื่อการศึกษา ผลงานทางวิชาการ สำหรับ บริการและเผยแพร่แก่โรงเรียนและครู เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน
- 1.5 กำกับดูแล และสนับสนุนให้โรงเรียนภายในเขตดำเนินการตามแผน งาน/โครงการพัฒนาการศึกษาของเขต
- 1.6 ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาการศึกษา ของเขต และจัดทำรายงานประเมินผลประจำปี แล้วรายงานสำนักการศึกษาทราบ
- 1.7 ประสานงานกับศูนย์วิชาการระดับกลุ่มเขต เพื่อให้การดำเนินงาน ของศูนย์วิชาการเขตดำเนินไปตามเป้าหมาย
- 1.8 ประเมินมาตรฐานโรงเรียนภายในเขต ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ทำหน้าที่กรรมการของคณะกรรมการศูนย์วิชาการระดับกลุ่มเขต (โซน)
 - 2.1 สืบวิจัยข้อมูล และสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์วิชาการเขต ภายในกลุ่มเขต กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของกลุ่มเขตให้สอดคล้องกับนโยบาย แนวทาง การบริหาร และแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร
 - 2.2 ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้ศูนย์วิชาการระดับเขตภายใน กลุ่มเขต จัดทำแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกลุ่มเขต นโยบาย แนวทางการบริหารและแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร
 - 2.3 ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ศูนย์วิชาการเขต ภายในกลุ่มเขต สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของแผนงาน/โครงการพัฒนาการศึกษาของเขต
 - 2.4 ส่งเสริมให้ศูนย์วิชาการเขตภายในกลุ่มเขตมีการประเมินผล การปฏิบัติงานด้วยระบบการประเมินตนเอง
3. ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงานเลขานุการศูนย์วิชาการเขต
 - 3.1 ติดตาม ประสานงาน กำหนดนัดหมายการประชุม การปฏิบัติงานไม่ให้ ช้าซ้อนเวลา

- 3.2 ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานให้ถูกต้องสมบูรณ์
- 3.3 จัดทำรายงานต่าง ๆ ทั้งหมดเสนอคณะกรรมการ และสำนักการศึกษา
- 3.4 ประสานงานการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการเขตกับกองวิชาการ สำนัก

การศึกษา

หน้าที่ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

1. จากผู้อำนวยการเขต
2. จากศึกษานิเทศการเขต

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจหลักของศึกษานิเทศก์ ซึ่ง ได้มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละบุคคล ดังนี้

Good (1973) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในด้านการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือทำให้การศึกษา การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความองงามในวิชาชีพการศึกษา ช่วยพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ช่วยเลือกและปรับปรุงเนื้อหาของการสอน ช่วยเลือกและปรับปรุงวิธีสอน และช่วยเลือกและปรับปรุงการประเมินผลการสอน

Wiles (1967) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือให้การเรียนการสอนพัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้น

Adams และ Dickey (1953) เน้นว่า การนิเทศการศึกษาเป็นบริการที่เกี่ยวกับการสอนและการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) สรุปว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงาน และความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียน ของนักเรียน

ชาวี มณีศรี (2523) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายาม อย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน

ชาอุทัย อาจินสมาจาร (ม.ป.ป.) สรุปว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการ สร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่ง ในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและ นักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวครูและนักเรียนตลอดจนสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

กิติมา ปรีดีติลล (2532) สรุปว่า การนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1. การชี้แนะ แนะนำ และให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครู
2. การปรับปรุงการเรียนการสอนและสถานการณ์ในกระบวนการเรียนรู้
3. ต้องการผลสัมฤทธิ์ในเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่เหมาะสม

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุด มุ่งหมายที่จะปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนในการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ด้วย วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ให้ดียิ่งขึ้น

สำหรับบทบาทของศึกษานิเทศก์นั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงบทบาทของ ศึกษานิเทศก์ไว้ดังนี้

Wiles (1967) ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ไว้ 3 ประการ คือ

1. เป็นผู้ให้ความสนับสนุน (Supporting)
2. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ (Assisting)
3. เป็นผู้มีส่วนร่วม (Sharing) ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมากกว่า

การแนะนำ หรือสั่งการแต่เพียงอย่างเดียว

Tanner และ Tanner (1975) เห็นว่า ศึกษานิเทศก์มีบทบาทดังนี้

1. จัดหลักสูตรให้มีความสมดุล
2. กำหนดเป้าประสงค์ทางการศึกษา
3. จัดเตรียมการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
4. กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

วินัย เกษมเศรษฐ อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) กล่าวว่า บทบาทของ ศึกษานิเทศก์ มีดังนี้

1. เป็นผู้นำของกลุ่มบุคคล
2. เป็นผู้สร้างขวัญและส่งเสริมให้มีความงอกงามในอาชีพ
3. เป็นผู้บริการในทางปรึกษาหารือ
4. เป็นผู้ประสานงาน
5. เป็นผู้พัฒนา และผู้ใช้หลักสูตรในระดับท้องถิ่น
6. เป็นผู้อำนวยความสะดวก

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) สรุปว่า ผู้นิเทศมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการที่คอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ กระตุ้นส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน มีบทบาทในฐานะที่ปรึกษา เป็นผู้วัดและประเมินผลการศึกษา นอกจากนี้ยังมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทของศึกษานิเทศก์คือ เป็นผู้ช่วยให้ครู มีพัฒนาการในกระบวนการเรียนการสอน ด้วยวิธีส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ ร่วมมือ กระตุ้น และประสานงาน เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน

นักการศึกษาแต่ละท่าน ได้ให้คำจำกัดความของหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์แตกต่างกัน ดังนี้

Harris และ Liba (1960) สรุปว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์คือ การปรับปรุงการเรียนการสอน

Lucio และ Mcneil (1962) กล่าวว่า หน้าที่ของศึกษานิเทศก์มี 6 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การบริหาร (Administration)
3. การนิเทศ (Supervision)
4. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)
5. การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching)
6. การวิจัย (Research)

Harris (1985) กล่าวถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตร (Developing Curriculum)
2. จัดระบบการสอน (Organizing for instruction)
3. คัดเลือกครูผู้สอน (Providing staff)
4. อำนวยความสะดวก (Providing facilities)
5. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียน (Providing materials)
6. อบรมครูประจำการ (Arranging for inservice education)
7. ประมุมนิเทศครูใหม่ (Orienting staff members)
8. บริการด้านต่าง ๆ (Relating other services to instruction)
9. พัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชน (Developing public relations)
10. ประเมินผลการเรียนการสอน (Evaluation instruction)

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 ได้กำหนดไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน และ การนิเทศการศึกษา
2. เผยแพร่ความรู้ทางเทคโนโลยี นวัตกรรม และผลการวิเคราะห์ วิจัย ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของบุคคลในสังกัด

3. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
4. ประสานงานทางด้านวิชาการแก่หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ดำเนินการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
6. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา ตามแผนงานและโครงการที่กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มอบหมายและขอความร่วมมือ
7. พัฒนาการนิเทศและให้บริการทางการศึกษา
8. งานวิชาการอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์แต่ละสังกัด ย่อมแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

ไพบุลย์ นุสพันธ์ (2523) สรุปผลการวิจัยว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดได้ปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในเกณฑ์น้อย ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านการจัดอบรมสัมมนา การนิเทศตรวจเยี่ยมโรงเรียน การประเมินผล การผลิตและเผยแพร่เอกสาร

ศุภลักษณ์ คูหาทอง (2524) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ที่เป็นปัญหามาก คือ ระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบกับครูเพื่อทำการนิเทศน้อยเกินไป จำนวนของศึกษานิเทศก์ต่อจำนวนครูและโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน เอกสารหลักสูตรและเครื่องมือเครื่องใช้ในการนิเทศมีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้ศึกษาเอกสารที่ศึกษานิเทศก์ผลิตขึ้น ขาดแคลนงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดการวางแผนงานนิเทศการศึกษาาร่วมกัน และขาดการติดตามผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

วนิดา เลิศกมลกาญจน์ (2526) ทำการวิจัยพบว่า ลักษณะงานที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดได้กระทำมากกว่างานอื่น ๆ คือ งานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปัญหาขาดอัตรากำลัง ขาดความรู้ความสามารถ ขาดการประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ขาดแรงจูงใจและแรงสนับสนุน ขาดงบประมาณ

มนตรีรัตน์ จิตรอุทัย (2526) สรุปผลการวิจัยว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เทศบาล ได้แก่ ผู้บริหารไม่สนใจสนับสนุนงานนิเทศการศึกษา ขาดงบประมาณ จำนวนศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ขาดการประสานงานระหว่างศึกษานิเทศก์ ขาดเอกสารหลักฐาน ขาดความคล่องตัวในการนิเทศการเรียนการสอนเนื่องจากต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ

สายัณฑ์ ผาน้อย (2529) ทำการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอปฏิบัติงานตามหน้าที่ในงานนิเทศและตรวจเยี่ยม งานข้อมูลทางการศึกษา งานพัฒนาการศึกษา งานจัดทำแผนและขอตั้งงบประมาณ งานสนับสนุนวิชาการ งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในระดับมาก ส่วนงานส่งเสริมคุณลักษณะโรงเรียน งานการเรียนการสอน และงานศูนย์วัสดุอุปกรณ์ ปฏิบัติในระดับน้อย สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ขาดงบประมาณ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น และปัญหาการได้รับมอบหมายงานที่ไม่ตรงกับหน้าที่

ประภาพรรณ เล็งวงศ์ (2529) สรุปผลการวิจัยว่าอันดับความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในด้านงบประมาณ บุคลากร การสนับสนุนจากผู้บริหาร ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการประสานงาน

เชวงเวช เผือกผ่อง (2531) ทำการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ประจำเขตการศึกษา ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กรมกำหนดไว้ทุกงาน ส่วนใหญ่มีวิธีปฏิบัติงานด้วยการเยี่ยมเยียนโรงเรียนและจัดอบรมสัมมนา โดยใช้วิธีการบรรยายแบบมีสื่อประกอบ ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ขาดงบประมาณ ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ประสิทธิผลตามต้องการ ขาดการติดตามผลหลังจากจัดการประชุมอบรมสัมมนาและปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย